

Muistojen puutarha

Piispa Irja Askola:

**Hautausmaalla
voi pysähtyä
miettimään
elämän arvoja**

SIVU 6

**Hautamuisto-
merkin pitää
lohduttaa**

SIVU 8

Suomalainen kivi
on vallitseva
materiaali

SIVU 16

SUOMALAINEN

kivi

Hautausmaa on tunteitten puisto

Suomalaiset hautausmaat ovat maamme kauneimpia ja parhaiten hoidettuja puistoalueita. Hautausmaa löytyy pienimmästäkin kylästä. Hautausmaalla yhteisön ja sukujen taival välittyy henkilöhistorian kautta sukupolvelta toiselle. Tätä jatkumoa on syytä vaalia. Hautausmaiden kulttuurihistoriallinen merkitys on mittaamaton.

Tänä päivänä tehokkuusajattelu leimaa myös seurakuntia; on säästettävä ja taas kerran säästettävä. Tämä näkyy niin hautausmaiden hoidossa kuin uusien hautausalueiden suunnittelussa. Hoitotoimenpiteiden on sujuttava nopeasti ja kustannustehokkaasti; koneiden käyttö on oltava esteetöntä. Hautausmaan tilankäyttö on oltava tehokasta. Hautausalueiden suunnittelun lähtökohdat ovat siis tiukentuneet; tämä ei voi olla vaikuttamatta hautausmaiden yleisilmeeseen. Hautamuistomerkeissä nykyinen tehokkuusajattelu jo näkyy.

Suurimmissa kaupungeissa arkkuhautaus alkaa olla harvinaista. Arkkuhautauksesta on siirrytty tuhkaukseen ja uurnahautaukseen; kustannus – ja tilankäyttösyistä. Samalla hautamuistomerkeille asetetut kokorajoitteet ovat tiukentuneet. Joissakin seurakunnissa on menty jo liian pitkälle; esimerkiksi maksimissaan 30 cm leveään lohkopintaiseen uurna-alueelle tulevaan hautakiveen ei enää pystytä järkevällä tavalla kaivertamaan tarvittavia nimitietoja. Tämä on niin hautakiven tilanneiden omaisten kuin kiviliikkeiden kannalta harmillista. Seurakuntien pitäisi kuunnella hautakiviä valmistavia yrityksiä. Näin vältettäisiin hautakivien työstämisen kannalta hankalat rajoitteet.

On toki myönnettävä, että näihin entistä ahtaampiin raameihin voidaan periaatteessa suunnitella ja toteuttaa hyvinkin yksilöllisiä muistomerkkejä. Seurakuntien muistomerkeille asettamat rajoitteet ovat tältä osin väljentyneet. Hyvä niin.

Pohjoismainen hautamuistomerkkikulttuuri perustuu luonnonkiviisiin muistomerkkeihin. Meillä hautakivien materiaali on yleensä graniittia, kun taas eteläisen Euroopan maissa muistomerkit ovat marmorisia. Kussakin maassa on käytetty ensisijaisesti läheltä saatavia kivimateriaaleja. Vuosisatojen kokemus on opettanut kiviliikkeille mitkä materiaalit soveltuvat meidän ilmastossamme hautakiviin. Kivimateriaalit poikkeavat toisistaan aivan kuin puumateriaalitkin. Hautakiven on kestävä kymmeniä ellei satoja vuosia. Kivi altistuu pakkaselle, sateelle, ilman saasteille ja biologisen kasvuston vaikutukselle. Hautakiven tilaajan on hyvä varmistaa materiaalin kestävyys. Suomalainen graniitti kestää.

Kiven tie kalliosta hautausmaalle on vaiheikas. Louhinta, kiviaihion kuljetus kiviveistämölle, kiven suunnittelu, lupien hakeminen seurakunnalta, työstö kiviliikkeessä ja viimein kuljetus ja asennus hautapaikalle vaativat viikkoja tai kuukausia ja lukuisten ammattilaisten työpanoksen. Tämä ei koske vain hautakiviä vaan myös kaikkia hautausmaan kivirakenteita. Omilla valinnoillamme vaikuttamme siihen jääkö tämä työpanos Suomeen.

Hautausmaalla näkyy kulttuurikerrostumat; kukin aika jättää jälkensä. Näin sen pitää ollakin. Tänä päivänä kiveen voidaan lisätä vaikka QR-koodi ja siirtyä älypuhelimella vainajan muistelusiiville. Muistamisen muodot muuttuvat mutta hautausmaiden perustehtävä säilyy. Piispa Irja Askolan sanoin: ”Hautausmaa on syvä tunteitten puisto, jossa ei tarvitse päteä ja olla nopea”.

PEKKA JAUHIAINEN

Sisältö

- 2 Pääkirjoitus
- 3 Miksi kivistä?
- 4 Historia huokuu tyylikkyyttä
- 6 Irja Askola puhuu muistamisen tärkeydestä
- 8 Hautakiven hankinta
- 10 Tiukat määräykset kahlitsevat
- 12 Hyvä hautausmaa
- 14 Pekka Kauhanen - kuvanveistäjä
- 16 Kiven matka alkaa louhokselta

6

12

8

Seurakunnat päättävät hautapaikoista ja millaisen kiven hautapaikalle saa asentaa. Kiviteollisuusliiton yritykset tuntevat seurakuntien säännökset ja auttavat oikean hautakiven valinnassa. Kuva Helsingin pitäjän kirkon hautausmaalta.

Kestävyys ratkaisee

Hautakiven käyttö hautapaikan symbolina ulottuu ihmiskunnan sivistyksen alkuaikoihin, jolloin silmä kuvattiin erityisesti tärkeiden henkilöiden, kuten kuningasten hautapaikkoja. Egyptiläisissä hautakivissä ajalta 3000 ennen ajanlaskun alkua oli kerrottuna kuka paikkaan on haudattu ja mitä erityisiä urotekoja henkilö on elämänsä aikana tehnyt.

Egyptissä hallitsijoiden hautamonumentit tehtiin usein graniitista, jota saatiin valtakunnan eteläisistä osista ja joka kestää paremmin kuin yleisesti käytetty kalkki-hiekkakivi. Oleellinen asia on myös se, että lämpimässä ilmastossa auringonvalo ja UV-valo haurastuttavat muun muassa puuta lyhentäen muistomerkin käyttöikää, mutta kivi kestää tämänkin rasituksen huomattavan hyvin.

Ensimmäiset kristityille haudoille laitettut kivet ovat 100-luvulta. Kristinuskon saavuttua Suomeen 1200-luvulla varsinkin tärkeimmät ihmiset haudattiin kirkkoon tai sen ympärille. Varsinaiset hautakivet alkoivat yleistyä 1500- ja 1600-luvuilla, jolloin kirkkohautojen päälle alettiin tehdä kivisiä kansilaattoja, jotka kertoivat haudatun henkilön teoista ja joissa saattoi olla henkilön kuva tai jopa jonkinlainen veistos tai reliefi.

1800- ja 1900-luvuilla hautakivi yleistyi myös tavallisten ihmisten haudoilla mutta yleensä aina kautta koko historia hautakivet ja monumentit on tehty kivistä sen kestävyysvuoksi. 1900-luvun alkupuolella saatettiin haudoil-

Tärkeiden henkilöiden hautakivet on aina pyritty tekemään kestävästä materiaalista, kuten kivistä, minkä vuoksi ne ovat edelleen olemassa ja nähtävillä.

TEKSTI: **HANNU LUODES**

KIRJOITTAJA ON GEOLOGI GEOLOGIAN TUTKIMUSKESKUKSESSA.

la käyttää myös puusta ja valuraudasta tehtyjä muistomerkkejä.

Hautakiven kivilajiksi on aina valittu kovia ja kestäviä kivilajeja. Yleisesti voidaan todeta, että kiven kestävyys riippuu sen mineraalikoostumuksesta ja rakenteesta. Kivessä ei saisi olla herkästi rapautuvia mineraaleja kuten esimerkiksi rikki- ja magneettikiisua, jotka aiheuttavat kiveen myös ulkonäöllisiä haittoja.

Hautakivi valitaan ensisijassa esteettisin ja yksilöllisin perustein, mutta myös hinta ja käytötarkoitus vaikuttavat valintaan. Kiven sijainti hautausmaalla ja ilmasto vaikuttavat esimerkiksi biologisen kasvuston muodostumiseen kiven pinnalle. Sitä kerääntyy varjoisassa ja kosteassa paikassa enemmän mutta voidaan helposti puhdistaa pois, koska se kasvaa vain kiven pinnassa eikä vaikuta kiven kestävyysvuokseen. ●

Hautataide ylisti elämäniloa

Kuvanveiston historian monet keskeiset mestariteokset liittyvät hautamuistomerkkeihin, joista valtaosa ikuistaa hallitsijoiden tai muiden mahtimiesten muistoa.

TEKSTI: LIISA LINDGREN

KIRJOITTAJA ON TAIDEHISTORIAN DOSENTTI HELSINGIN YLIOPISTOSSA.

Ville Vallgrenin veistämä Aurora Karamzinin hautamuistomerkki paljastettiin Hietaniemen hautausmaalla 1905.

Piramidien tavoin myös monet muinaisen arkkitehtuurin vaikuttavista luomuksista ovat hautamuistomerkkejä. Tietäisimme vain vähän etruskienkaan kulttuurista ilman heidän elämäniloa ylistävää hautataidettaan. Vaikka Giuliano ja Lorenzo di Medici eivät olleet sukunsa suurimpia, Michelangelon Firenzen Medici-kappelin hautamuistomerkit tekivät heistäkin kuolemattomia.

Suomen vanhimmat kristilliset hautamuistomerkit ovat 1100–1200-luvulta muun muassa Maarian kirkossa ja Turun tuomiokirkossa. Pohjoismaisittainkin ainutlaatuinen on Nousiaisten kirkon piispa Henrikin kenotafi 1400-luvulta.

Keskiajalta 1700-luvulle kalkkikivisin hautalaatoin katettiin kirkkojen muurihautoja. Barokkiajan hienoimmat esimerkit ovat alankomaalaisen **Aris Claesz**on tekemänä pidetty Henrik Flemingin ja Ebba Bäätin hiekkakivinen hautamuistomerkki (1632) Mynämäen kirkossa sekä saksalaisen **Petter Schultzin** mustasta ja valkoisesta marmorista veistämä Åke Tottin ja Christina Brahen muistomerkki (1678) Turun tuomiokirkossa.

Porvariston vahvistumisen myötä 1800-luvun Euroopassa nousi uudenlaisia tapoja vaalia yksityisen ihmisen muistoa, mikä muutti tavallisenkin kansan muistomerkit luonteeltaan pysyvämiksi. Kaupunkien hautausmailla näkyivät poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset valtasuhteet, vähemmässä määrin odotukset kuolemanjälkeisestä elämästä.

Patriotismi nousi esiin 1800-luvulla

Suurmiesten hautamuistomerkkeissä arkkitehdit noudattivat yleensä patriotismin eetoksen kylästämaa puritaanista klassismia. Niissä ei ollut sijaa uskon tunnuksille tai kuvataiteelle. Muistojen pysyvyydestä huolehtiminen yhteisöllisin menoin vahvisti yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tasoitti tietä moderniin yhteiskuntaan.

Kuvataide on Suomen hautausmailla melko nuori ilmiö ja maantieteellisesti selkeästi rajautunut rannikon ja sisämaan kauppakaupunkeihin. Akateemisen perusopetuksen järjestäminen loi edellytykset sille, että kuvanveisto alkoi 1860-luvulta lähtien kilpailla tehdasvalmisteisten hautakoristeiden ja käsityöläisten tuotteiden kanssa. Suomen Taideyhdistyksen piirustuskoulun kuvanveiston ensimmäinen opettaja C. E. Sjöstrand oli alan uranuurtaja.

Vakiintuneen tavan mukaan suomalaiset kuvanveistäjät täydensivät opintojaan Keski-Euroopassa, jossa katolinen taide ruokki niukkaa luterilaista kuvaperinnettä. Ajan hautataiteen suosituimpana aihepiirinä hautaenkelit yleistyivät Suomessa 1800-luvun lopulla, surijat 1900-luvun puolella.

Hautakuvanveisto tarjosi taiteilijoille huomattavan lisän toimeentuloon ja huomiota tiedotusvälineissä. Toiminta sekä käsityön että kuvataiteen parissa oli monelle veistäjälle ammatillisesti välttämätöntä.

Hautakivenveisto oli monelle kivenjalostusliik-

Gunnar Finnen tekemä egyptiläishenkinen, tehtailija August Keirknerin hautamuisto-merkki (1920) siirrettiin Kaivopuiston ns. Marmoripalatsin puistosta Hietaniemeen 1930-luvulla.

keelle kannattavaa toimintaa. Henrik Johan Stigell, jonka kiviveistämö Helsingin Lapinlahdenkadulla oli aikansa arvostetuin, oli 1870- ja 1880-luvun taiteilijoiden ja arkkitehtien luottoveistäjä. Hän kannusti poikaansa Robertia kouluttautumaan ensin kivialalle, sitten kuvanveistäjäksi.

Kuvanveistäjät suosivat hautakiviä

Tähtitorninmäen Haaksirikkoisten (1898) toteuttaja **Robert Stigell** teki huomattavan osan tuotantoaan hautakuvanveiston parissa. Laajin ”kokoelma” hänen teoksiaan on Hietaniemessä. Hautamuistomerkeillä oli suuri merkitys myös **Walter Runebergin, Ville Vallgrenin, Emil Wikströmin, Gunnar Finnen, Eemil Halosen, Felix Nylundin ja Wäinö Aaltosen** tuotannossa. Edelleen kuvanveistäjät panostavat tähän ikiaikaiseen taiteenlajiin.

Itsenäistymisen jälkeen ylellisiä hautamuistomerkkejä alettiin pitää sopimattomina varallisuuden ja sosiaalisen aseman korostajina. Paluu niukempaan ilmaisuun näkyi myös arkkitehtien sommittelua, rakennetta ja typografiaa painottavissa suunnitelmissa. Valistuksen ajan kaupunkien ulkopuolelle karkottamat hautausmaat olivat kuitenkin 1900-luvulle tultaessa jälleen keskellä kasvavia kaupunkia. Kaupunkien viheralueiksi muuttuneiden hautausmaiden muistomerkit kertovat yhteisön muistamisen ja kunnioittamisen tavoista, mutta myös taiteen kyvystä ylevöittää ja lohduttaa.

Felix Nylundin 1925 veistämä tohtori Anton Karstenin hautamuisto-merkki Hietaniemessä muistuttaa riimukiviä. Soturinasuinen hahmo on manalan lautturi Kharon.

Ville Vallgrenin veistämä Aurora Karamzinin hautamuistomerkki paljastettiin Hietaniemen hautausmaalla 1905.

Gunnar Finnen tekemä egyptiläishenkinen, tehtailija August Keirknerin hautamuistomerkki (1920) siirrettiin Kaivopuiston ns. Marmoripalatsin puistosta Hietaniemeen 1930-luvulla.

Felix Nylundin 1925 veistämä tohtori Anton Karstenin hautamuistomerkki Hietaniemessä muistuttaa riimukiviä. Soturinasuinen hahmo on manalan lautturi Kharon. ●

Helsingin piispa Irja Askola: Hautausmaalla tuoksuu rukous

Hautaan siunaaminen on ihmiskunnan yhteinen tapa. On tärkeää muistaa heitä, jotka ovat olleet ennen meitä, sanoo Helsingin piispa Irja Askola.

TEKSTI: JUKKA REINIKAINEN KUVA: TIMO PORTHAN

Vainajien muistaminen kertoo siitä, että elämään kuuluu myös kuoleman tajuaminen. Vainajien merkitys avaa näköalan siihen, että ”minä” en ole keskiössä, vaan olemme osa historiaa, sukupolvien ketjua. Joskus vainajat tuovat linkin jopa tuntemattomiin henkilöihin tai kuuluisiin suomalaisiin, **Irja Askola** havainnollistaa vainajien muistamisen merkitystä.

Hän tuo esille puhuvan symbolisen ja ehkä yllättävän merkityksen toiselle puolelle siirtyneiden läsnäolosta.

– Ehtoollisliturgiassa ehtoollinen jaetaan puolikaaressa, toiselle puolelle siirtyneet ovat läsnä puuttuvassa kaaressa. Myös kasteessa liitetään tämän ja tuonpuoleinen yhteen.

Hautaan siunaaminen on Askolan mukaan erittäin tärkeitä ihmisille, eikä vain kirkkoon kuuluville. Se on yhteisöllinen riitti, joka antaa välineet käsitellä surua.

– Hautajaisiin sisältyy vahvasti anteeksi antamisen viesti. Jotakin on ehkä jäänyt kesken, tunnetaan syyllisyyttä tai epäonnistumista suhteessa vainajaan.

Hautausmaiden merkitys on tavattoman suuri, Irja Askola painottaa. – Lähes jokaiseen kylämaisemaan kuuluu hautausmaa. Ne ovat oman ja yhteisön tai yhteiskunnan muistojen paikkoja, joita ihminen varsinkin nykyisinä kiireisinä ai-

koina tarvitsee jaksakseen elää tätä elämää. Ne sanalla sanoen tekevät ihmisille hyvää. Silloin kun ihminen itkee menetystä, hän tarvitsee paikkoja, joissa kyynelille on tilaa.

Tunteitten puisto

Juuri hautausmaalla voi pysähtyä miettimään elämän arvoja. Talouden arvot tuntuvat hallitsevan elämänmenoa, mutta hautausmaan hiljaisuudessa kaikki ovat tasa-arvoisia. Hautausmaa on syvä tunteitten puisto, jossa ei tarvitse päteä ja olla nopea. Päinvastoin, saa viipyillä. On tärkeätä, että hautausmaista ei tehdä kiiltokuvamaisia paikkoja.

Irja Askolalle hautausmaa antaa tilaa tunteille, myös kipeille. – Jumalalle saa huutaa vihastakin, ei Jumala siitä rikki mene. Paljon hautausmaissa on myös kipuilevan ihmisen rukousta ja siunausta. Hautausmailla tuoksuu rukous. Ne vasta ovat vitamiiniannos omaan elämään, hän huudahtaa.

Kaunis hautausmaa kertoo sivistyksestä

Hautausmaiden ylläpito on kunnallinen tehtävä, joka on annettu seurakunnille. Ne taas haluavat vaalia hyvää hautausmaakulttuuria. Hautausmaiden kauneus kertoo sivistyksestä. Irja Askola on iloinen siitä, että myös tässä mielessä hautausmaat täyttävät tehtävänsä.

– Hautausmaa on herkkä asia. Se, mikä on hyvää tai vähemmän hyvää, kumpuaa kokonaisuudesta. Myös hautausmaiden työntekijöillä on tärkeä merkitys, he ovat kirkon käyntikortteja.

Muistamiselle on tarvetta yhtä paljon kuin ennen. Voi jopa sanoa, että se on kokenut renessanssia. Muistamisen muodot ovat kuitenkin muuttuneet sosiaalisen median myötä. ●

Ehkä koskettavinta on se, kun vainajalle ei löydy yhtään saattajaa, vain pappi on läsnä muistuttaen, että kuoleman kohdalla jokainen ihminen saa tasa-arvoisen kohtelun, Irja Askola sanoo.

LOIMAAN KIVI

Hautakivi luotettavasti jäsenliikkeestä

Hautakiven hankinnassa korostuu hyvän asiakaspalvelun vaatimus. Hienotunteisuus, omaisten surun ymmärtäminen sekä kunnioitus ovat perusedellytyksiä asiakkaan kohtaamisessa. Tähän ovat Kiviteollisuusliiton jäsenyritykset sitoutuneet.

TEKSTI: **TOM KALIMA**

Kiviteollisuusliiton hallitus on jo vuonna 2000 laatinut hyvän kauppatavan ohjeet. Kaikki jäsenyritykset ovat nämä ohjeet hyväksyneet ja sitoutuneet myös niitä noudattamaan, sanoo Kiviteollisuusliiton toimitusjohtaja **Pekka Jauhiainen**.

Hautakivi kannattaa Jauhiaisen mukaan hankkia liiton jäsenyrityksestä, koska se on selkeä tae siitä, että ostaja saa hyvän palvelun lisäksi myös mahdollisuuden valita useista kivivaihtoehdoista ja -malleista sekä lopputuloksena laadukkaan työn.

- Kauppatahtumana hautakiven hankinta on herkkä ja myyjän on osattava kohdata sureva omainen. Luotettavissa kiviliikkeessä tämä on tuttua ja myyjät osaavat kuunnella asiakasta. Heillä on myös kokemusta, koska monet yrityksistä on perheyrietyksiä, jotka ovat toimineet jo yli sadan vuoden ajan. Asiakkaan kannalta tämä tarkoittaa kokemusta asiakastyön lisäksi myös hautausmaista ja hautakiven hankintaan liittyvistä prosesseista, sanoo Kiviteollisuusliiton hautakivitoimikunnan puheenjohtaja, Kiviveistämö Berglöf Oy:n toimitusjohtaja **Jesse Berglöf**.

Vas: Varpaisjärven musta kivi lohkottu ja Spektroliitti ympärihiottu.

Suomalainen kivi on kunnia

Kiviteollisuusliiton jäsenliikkeet ovat myös vahvasti sitoutuneet suomalaiseen kiveen, mikä on ehdoton asiakkaan etu. Suomalainen kivi soveltuu Suomen ilmastoon ja kestää varmasti ajan saatossa.

– Suomalainen kivi hallitsee markkinoita. Silti jonkin verran myös tuodaan kiviä esimerkiksi Kiinasta ja niitä markkinoivat joskus liittoon kuulumattomat yritykset kilpaillen lähinnä hinnalla. Jäsenyrityksissämme voi aina varmistaa, että kivi on suomalainen, Pekka Jauhiainen korostaa.

Hänen mukaansa suomalaisuuden korostaminen ei ole turhaa, koska kiistatta voidaan sanoa, että huolellisesti valittu suomalainen kivi kestää parhaiten Suomen ilmastoa.

– Kivi ei todellakaan ole pelkkää kiveä. Kivimateriaaleissa on suuriakin eroja; aivan kuten puumateriaaleissa. Ei puukaan ole vain puuta; mänty ja koivu poikkeavat toisistaan ominaisuuksiltaan, samoin on kivimateriaalien kanssa. Kivi voi olla huokoinen, imeä sisäänsä vettä tai kemikaaleja, ruostua tai haurastua helposti. Näin ei käy laadukkaalle suomalaiselle kivelle; varsinkaan graniitille. Ammattitaitoiset kiviliikkeet tietävät ja tuntevat parhaiten hautakiviin soveltuvat materiaalit.

Hienotunteisesti hyvällä kauppatavalla

Liiton ehdoissa korostetaan, että asiakaspalvelussa on noudatettava tilanteen vaatimaa hienotunteisuutta, kunnioitettava omaisten vakautusta uskontokunnasta riippumatta, noudatettava vaitiolovelvollisuutta ja annettava asiakkaalle riittävästi aikaa päätöksentekoon.

Ohjeisiin on kirjattu myös ohjeita, jotka takaavat monipuolisesti miellyttävän myyntitilanteen. Tilojen tulee olla siistit, myyjän on pukeuduttava asiakasta kunnioittaen ja ymmärrettävä tilanteen erityisluonne. Samat ohjeet kattavat myös mahdolliset reklamaatiotilanteet, joissa niin ikään on osattava noudattaa hienotunteisuuden ja asiakkaan kunnioittamisen periaatteita.

Yhteisillä ohjeilla pyritään takaamaan hyvän tuotteen ja laadukkaan työn lisäksi myös miellyttävä ostotapahtuma, joka on ostajalle mahdollisimman vaivaton. Hautaamiseen liittyy edelleen paljon byrokratiaa, esimerkiksi eri hautausmaiden omia määräyksiä kiven koosta, luvista ja työskentelystä hautausmaalla. Näistä ei omais-

ten tarvitse huolehtia, jos he kääntyvät Kiviteollisuusliiton jäsenyritysten puoleen. Työskentely yrityksen, seurakunnan ja hautausmaiden välillä on mutkatonta ja ohjeet ovat ammattilaisille yleensä entuudestaan tuttuja.

Hautakivi on pysyvä muistomerkki

Hautakiven voi haudalle hankkia hautaoikeuden haltija eli käytännössä vainajan omaiset. Jos hautaoikeuden haltijasta on epäselvyyttä, asian ratkaisee seurakunnan kirkkoneuvosto. Seurakuntien määräykset vaihtelevat kiven koon ja koristeiden suhteen, minkä vuoksi jokainen kivi on hyväksyttävä. Tämän työn hoitaa kiviliike.

Hautakiven koko kannattaa valita siten, että tulevaisuudessa kiveen voidaan tarvittaessa helposti lisätä uusia nimitietoja.

Suomessa ja muissakin Pohjois-Euroopan maissa hautakivikulttuuri on pitkälti rakentunut graniittisten muistomerkkien varaan. Graniittikiveen voidaan valita useita pintakäsittelyvaihtoehtoja. Useimmiten kivi on edestä, sivuilta ja päältä kiillotettu. Kivi voi olla myös mattapintainen tai lohkopintainen. Kivessä voi olla poltettua pintaa tai hakattua pintaa. Kiven pintakäsittely vaikuttaa kiven puhdistettavuuteen. Yleissääntö on, että karheampi pinta on aina työläämpää puhdistaa. Kiillotettu pinta on helppohoitoinen.

Puhdistamattomana ei kuitenkaan mikään kivi säily sukupolvelta toiselle. Luotettavasta kiviliikkeestä hankittuna kiven jatkohuolto on yleensä kuitenkin helppoa. ●

Graniittikiveen voidaan valita useita pintakäsittelyvaihtoehtoja. Jesse Berglöf viimeistelee suomalaisesta graniitista valmistettua hautakiveä.

Tiukat määräykset kahlitsevat

Kivialan yrittäjä Niklas Åberg toivoo parempaa yhteistyötä hautausmaiden, maisema-arkkitehtien ja kivialan kanssa, kun asetetaan määräyksiä siitä, millaisia muistomerkkejä saa haudoille laittaa. TEKSTI: TOM KALIMA

Rajoitukset ovat monin paikoin melkoiset, jolloin me joudumme tuottamaan omaisille turhan usein pettymyksiä. Toivoisin, että myös kivialan kanssa keskusteltaisiin ennen uusista määräyksistä päättämistä, **Niklas Åberg** Kiviveistämö Levan-der Oy:stä toivoo.

Hänen mukaansa omaiset joutuvat turhan usein luopumaan hautamerkkeihin liittyvistä toiveista. Liian pienet kivikoot eivät enää mahdollista halutun kokoisia nimitkstejä eivätkä perinteistä ristiä kiven toisessa reunassa.

– Nykyisellä tekniikalla voitaisiin myös helposti työstää kiveen esimerkiksi syvennys lyhty varten. Niitä toivotaan jatkuvasti, mutta se ei ole mahdollista, jos kivi on liian pieni. Omaisille nämä asiat ovat melkoisia pettymyksiä surun keskellä, Niklas Åberg sanoo.

Liian pieni kivi

Me ymmärrämme hyvin, että hautakoot pienevät, kun uurnahautaukset yleistyvät jatkuvasti. Se on tilan kannalta hyvä, mutta ongelmaksi ovat tulleet kivikoot, jotka on määräyksiin rajattu jopa 30 x 60 -senttisiksi.

– Leveydeltään 30 cm:n hautakiveen on mahdollista kaivertaa järkevällä kirjasinkoolla esimerkiksi kaksiosaisia nimiä. Suomalaiset eivät myöskään ole valmiita siihen, että kiviin kiinnitetään vain metallisia laattoja kertomaan omaisen nimen ja syntymä- ja kuolinajat.

– Meidän kannaltamme 30 cm on ehdottomasti liian pieni. Minimi olisi 55 cm. Sen kanssa voisi jo helpommin tulla toimeen, Niklas Åberg sanoo ja toivoo, että päätöksiä voitaisiin tehdä yhdessä.

Kiviala on hyvin perinteistä ja alan yrityksillä on yleensä pitkä kokemus hautakivistä ja omaisten toiveista. Myös heidän äänensä on syytä ottaa huomioon.

– Ei Suomessa todellakaan tarvitse pelätä, että hautausmaille tulisi rumia tai hyvän maun vastaisi kiviä, vaikka säännökset olisivat vähän väljempiä, Niklas Åberg vakuuttaa.

Yhteistyölle tarvetta

Pekka Mäkinen on Vaasan Seurakuntayhtymän hautaus-toimen päällikkö ja on toiminut pitkään myös seurakuntapuutarhureiden liiton puheenjohtajana.

– Asia on minulle hyvin tuttu. Olen ehdottomasti samaa mieltä, että tällaiset asiat pitää ratkaista yhdessä neuvotellen kaikkien toimijoiden kanssa. Rajoituksista ja niiden vaikutuksesta luovuuteen olen kuitenkin hiukan toista mieltä.

– Varmasti joillakin alueilla voi olla tiettyjä osia tai lohkoja, joilla tavoitellaan tietynlaista yhtenäistä ilmettä. Se on varmasti johtanut tiukoihin määräyksiin ja pieneen kokoon. Silloin voi ongelmia olla.

– Yleisemmällä tasolla rajoitusten kanssa pystytään varmasti elämään, Pekka Mäkinen sanoo.

– Usein kuulee todellakin sanottavan, että liian tiukat määräykset vievät suunnittelijoilta luovuuden. Silloin tilannetta lähestytään mielestäni yleensä äärimittojen kautta. Mittamääräykset ovat äärirajoja, joita ei saa ylittää. Silloin ajatellaan, että äärimitta kahlitsee ja unohdetaan, että voi vallan hyvin tehdä jonkin verran pienemmän kiven, Mäkinen toteaa.

Joustavuutta löytyy

Muun kuin koon suhteen, määräykset ovat yleensä Mäkisen mukaan melko joustavia.

– Määräävänä tekijänä on tietenkin haudan leveys, joka uurnahaudoissa on perinteistä arkkuhaudaa kapeampi.

– Korkeuden suhteen oleellinen tekijä on turvallisuus. Hiljakkoin on ollut ikäviä tapauksia, joissa ihminen on jäänyt kaatuvan kiven alle. Niin ei saa käydä, ja seurakunnathan ovat viime kädessä vastuussa hautausmaiden turvallisuudesta.

– Vanhoilla hautausmailla on korkeita kiviä ja erilaisia variaatioita edelleen runsaasti. Ne ovat minusta kauniita, minkä vuoksi olemme täällä Vaasassa pyrkineet säilyttämään nämä kivet. Sen vuoksi tarjoamme nk. unohdettuja, seurakunnalle palautuneita hautoja uuteen käyttöön. Ehtona kuitenkin on, että samaa kiveä käytetään uudelleen. Se vain puhdistetaan ja hiotaan ennen uusia kaiverruksia.

– Tällä tavalla hautausmaa säilyttää historian ja hienon maiseman. Erään ehdotuksen mukaan kivet olisi jopa käännetty niin, että historia olisi jäänyt selkäpuolelle. Se ei kuitenkaan saanut kannatusta. Haudan pitää olla oma, Mäkinen korostaa.

Hän toteaa lisäksi että yleisistä määräyksistä poikkeaminen on tietyissä tapauksissa mahdollista.

– Poikkeukselliselle hautamuistomerkillä voi aina hakea lupaa. Virkamiehet eivät voi lupia myöntää, mutta seurakuntien ylemmät tahot voivat tehdä erillispäätöksiä, Mäkinen muistuttaa. ●

Vantaalla sijaitsevan Honkanummen hautausmaan sisääntulo. Kuva Maisema-arkkitehdit Byman & Ruokonen Oy.

Kuvassa Helsingin pitäjän kirkon tuhkahautausalue.

Ruskeasannan hautausmaan kivipuro.

Hautausmaat ovat keskimäärin kaikkein hoidetuimpia puistoja Suomessa. Kauniit muistojen puutarhat eivät kuitenkaan synny sattumalta, vaan toteutusten taustalla ovat yleensä maisema-arkkitehdit.

TEKSTI: TOM KALIMA KUVAT: MAISEMA-ARKKITEHDIT BYMAN & RUOKONEN OY

Hyvä hautausmaa on kaunis ja lohduttava

Helsinkiläiset maisema-arkkitehdit **Ria Ruokonen** ja **Eeva Byman** ovat tehneet useita hautausmaasuunnitelmia. Heidän kädenjälkensä näkyy muun muassa Vantaan Ruskeasannassa, Helsingin pitäjänkirkon hautausmaalla sekä Espoon Gräsassa. Millainen heidän mielestään on hyvä hautausmaa?

- Kaunis ja lohduttava, vastaa Eeva Byman.
- Sen pitää lähteä paikasta niin, että ympäristö otetaan huomioon. Se voi olla metsä, laaja pelto-alue tai kaupunkimiljö. Kaikki voivat olla hyviä, Ria Ruokonen lisää.

Kummankaan mielestä seurakunnan asettamat ehdot eivät ole liian rajoittavia, vaan tavoitteet kauniin lopputuloksen saavuttamiseksi ovat yhteneväisiä.

- Hyvin usein saamme seurakunnalta vain toiminnalliset reunaehdot, koska suunnitteluun vaikuttaa suuresti se, onko kyseessä uurnahautauksille tai arkuille tarkoitettu kohde, onko aivan uusi alue, uudistetaanko vanhaa vai otetaanko vanha uudelleen käyttöön, Ria Ruokonen kertoo.

– Menen aina ensin kohteeseen kävelemään. Katselen kulkureittejä ja kuuntelen mahdollisia ääniä. Joskus voi vaikka olla moottoritie vieressä. Ne pitää ottaa huomioon, jotta esimerkiksi parhaat istuskelupaikat löytyvät, Eeva Byman sanoo.

Ovatko uudet tylsiä?

Uusia hautausmaita arvostellaan joskus tylsiksi, koska tilankäytössä pitää yleensä olla taloudellinen ja koska esimerkiksi hautamuistomerkeistä annetaan tarkat kokorajat, joita ei voi ylittää.

– On totta, että vanhat hautausmaat ovat vaihtelevampia ja monien mielestä kauniimpia. Toisuus kuitenkin on, että aikanaan moitittiin puolestaan sitä, että ne loivat eriarvoisuutta. Varakkaammat teettivät komeita ja köyhät vaatimattomampia muistomerkkejä haudoille.

– Ainakin tasa-arvo toteutuu nyt paremmin, sanoo kirkkohallituksen maankäytön johtaja **Harri Palo**.

Hautausmaiden suunnitteluun vaikuttavat hänen mukaansa nykyisin monet eri tekijät.

- Alueiden on oltava selkeitä ja tilaa pitää olla

myös koneille, koska hautoja ei enää kaiveta käsin. Sen vuoksi vanhat alueet, joilla on kapeita polkuja ja paljon reunakiviä ovat käytännössä lähes mahdollomia perinteisille arkkuhautauksille.

– Onneksi kehitys on johtanut siihen, että uurnahaudaukset ovat yleistyneet, Harri Palo toteaa.

Tilastojen mukaan uurnahautauksen ja tuhkausten osuus on paikoin jo yli 80 prosenttia. Tämä asettaa omat vaatimuksensa suunnittelulle. Vaikka kehitys onkin tilapulan kannalta hyvä asia, kivialle se tarkoittaa haastavan pieniä kiviä, koska uurnahaudat ovat kapeampia. Toisaalta se tarjoaa uusia mahdollisuuksia olla mukana esimerkiksi kauniiden muistelualueiden toteutuksissa. Niissä Ria Ruokonen ja Eeva Byman käyttävät mielellään kiviä.

Molemmat korostavat, että kiven asema on edelleen hyvin vahva.

– Esimerkiksi Gräsan hautausmaalle Espooseen tehtiin uurnalehto. Sinne tarjottiin vaihtoehtoisiksi graniittista tai metallista muistomerkkiä. Todellisuudessa kuluneen 20 vuoden aikana ei ole valittu yhtään ainoata metalliristää. Kaikki ovat graniittia,

Kokoontumispaikan pintamateriaali on harmaa ja musta nupukivi. Kivetyn aukion eteläreunaan istutettiin viuhkamaisesti pioninauhut.

Ruskeasannan hautausmaan muistopuutarhan keskeisenä aiheena ovat kivi ja vesi. Kokoontumis- ja muistelupaikalle rakennettiin kivitaideos, joka on muistuma pronssikautisesta haudasta.

Ria Ruokonen kertoo.

– Kivi on vaikuttava materiaali hautausmaalla. Sen vuoksi olen pahoillani siitä, että esimerkiksi hautojen reunakivistä on jouduttu luopumaan. Vanhoja kiviä pitäisi ehdottomasti käyttää uudelleen jossain muussa kohteessa.

– Ruskeasannan hautausmaalle teimme vanhoista hautojen reunakivistä simpukka-aiheisen kivikuvion, Eeva Byman kertoo.

– Hautausmaa pitää myös aina rajata. Siihen kivimuuri sopii erittäin hyvin, Ria Ruokonen sanoo.

Uudet haasteet

Harri Palon mukaan hautaustoimi elää uusien haasteiden edessä.

– Tilapulasta on paljon puhuttu, mutta ei tila kesken lopu. Uurnahautauksen yleistymisen mahdollistaa vanhojen hautojen tehokkaan uusiokäytön ja painetta helpottavat myös erilaiset sirottelualueet ja metsähautausmaiden tulot.

Yhtenä ongelmana hän kuitenkin näkee sukuhautojen uusiokäytön.

Jos hautaoikeuden haltija on kauan sitten kuollut, eikä ole siirtänyt hautaoikeutta kenellekään, joudutaan luvan saamiseksi kysymään kaikkien sukulaaarojen elossa olevilta jäseniltä lupaa. Järkevää olisi muuttaa lupamenettely siten, että päätöksen teko siirrettäisiin lähemmäksi niitä omaisia, joiden läheiset oikeasti on kyseiseen hautaan haudattu, Harri Palo sanoo. ●

Pikkutarkat säädökset
harmittavat Pekka
Kauhasta. Ihmettelen, että
hautausmailla ei ensisijaisesti
kunnioiteta omaisia, hän
sanoo

Pekka Kauhanen on menestynyt kuvanveistäjä. Hän on tehnyt Urho Kekkosen muistomerkin Kajaaniin ja tekee parhaillaan talvisodan muistomerkkiä Helsinkiin.

TEKSTI: TOM KALIMA KUVAT: TIMO PORTHAN

Pikkutarkat säännöt hämmästyttävät

Myös hautamuistomerkit tulivat Pekka Kauhaselle tutuksi, kun hän voitti vuonna 2012 Kuvanveistäjäliiton ja HOK-Elannon hautamuistomerkkilipailun ”Enkeli taivaan”-nimisellä ehdotuksella.

– Kilpailun yhtenä tavoitteena oli saada hautausmaalle uutta ilmettä ja päästä eroon vallitsevasta yksitoikkoisesta matkalaukku-linjasta, joka oli ärsyttänyt kilpailua ideoinutta kuvanveistäjäliittoa.

– Toiseksi tavoitteeksi oli kilpailussa asetettu löytää sellaisia uusia muistomerkkejä, jotka voisivat olla hinnaltaan suhteellisen edullisia, mutta sellaisia, että ne lohduttaisivat surevia omaisia, **Pekka Kauhanen** kertoo.

Hänen ehdotuksessaan on kiveä vain jalusta, Varsinainen muistomerkki on ohut metallivalua oleva laatta, jonka oikeassa reunassa on enkelin siipiä muistuttava kuvio ja keskellä läpileikattu ristikuvio. Laatan kokoa on mahdollista varioida haudan koon mukaan.

Enkeli taivas lohduttaa

Enkeli taivas – muistomerkkejä on jo tehty monille haudoille.

– Tässä yhteydessä olen törmännyt hautausmaiden ikäviin asenteisiin. Kokomääräykset ovat pikkutarkkoja ja voittoehdotustani on jopa vastustettu. Eräskin leski sai tosi tylyn kohtelun

hautausmaan virkamieheltä ja oli erittäin pahoillaan soittaessaan minulle. Asia ratkesi vasta kun soitin hänen esimiehelleen, joka sattumoisin oli istunut hautamuistomerkkilipailun tuomaristossa, Pekka Kauhanen kertoo.

Hän ihmettelee suuresti sitä, että hautausmailla ei ensisijaisesti kunnioiteta omaisia.

– Hautamuistomerkin pitää olla sellainen, että se lohduttaa. Jos se on valittu persoonallisesti, se on tehty nimenomaan vainajaa ja hänen omaisiaan ajatellen, Pekka Kauhanen korostaa.

Suunnittelu alkaa keskustelusta

Muistomerkin teko alkaa Pekka Kauhasen mukaan perusteellisesta keskustelusta omaisten kanssa siitä, millainen edesmennyt on ollut.

– Keskustelemalla yritän selvittää, millainen henkilö hän on ollut ja millaiset muistot omaisilla on. Vasta sen jälkeen aloitan työn. Tämä on myös minulle taiteilijana raskas prosessi, koska keskustelut eivät ole aina keveitä.

Enkeli taivaan – muistomerkkiä on Pekka Kauhasen mukaan mahdollista personoida pienillä yksityiskohdilla. Siihen voi liittää jotain, joka liittyy vainajan elämään tai korostaa jotain yksityiskohtaa. Täysin mahdollista on myös tehdä koko muistomerkki kivistä.

Kivisiä ei toistaiseksi ole tehty, mutta toivon, että joskus tehdään, koska ymmärrän, että suomalaisen kivi on upea materiaali. ●

Pekka Jylhän
suunnittelema ja
Loimaan Kiven
valmistama
Veden muisti
-hautamuistomerkki
Harri Holkerille.

Kiven matka haudalle on laadukas ja monivaiheinen

Suomessa haudataan vuosittain noin 50 000 ihmistä. Suurin osa näistä saa viimeiselle leposijalleen kiven tai kaiverruksen olemassa olevaan hautakiveen. Suomalaisen graniitin asema muistomerkin materiaalina on vakaa. Kiven matka louhokselta haudalle on luotettava ja ympäristöystävällinen.

TEKSTI: **TOM KALIMA**

Hautausmaat ovat hiljentymisen puistoja, mutta myös paikallisen historian avoimia kirjoja, joita jokainen kulkija voi katsella. Tämän on mahdollistanut suomalainen graniitti, joka kestää aikaa ja ankaraa sää-tä. Missään ei ole määrätty, että muistomerkin pitää olla kiveä, mutta se on verrattomilla ominaisuuksillaan hankkinut asemansa hautausmailla.

Tämä on osaltaan vaikuttanut myös siihen, että Suomeen on syntynyt kiviteollisuutta palvelemaan hautaus-tointa ja ennen muuta omaisia, jotka

haluavat haudoille pysyvät ja kauniit muistomerkit. Tänä päivänä hautakiven matka on hallittu. Ei ole sattumaa, millainen kivi haudalle on lohkaistu ja hiottu. Materiaali tunnetaan ja sen kestävyys voi luottaa. Kivi ei nimittäin ole vain kiveä vaan se sisältää erilaisia mineraaleja. Sen vuoksi se voi olla huokoista, imeä itseensä kosteutta ja kemikaaleja tai jopa ruostua. Hyvin valittu suomalainen graniitti on tässä suhteessa yliverlainen; se kestää.

Ei myöskään ole yhdentekevää, miten louhoksilla työskennellään tai millaisia jälkiä luontoon jätetään. Kau-

niiden hautakivien hintana ei voi olla jälkipolville jätetty tuhottu luonto. Tämän vuoksi tarvitaan kestävää kehitystä ja hallittuja prosesseja, joilla kiven matka louhoksilta hautausmaille sujuu.

Kivipaasista pystykiveen

Kivet tulivat hautausmaille, koska ne muistuttivat kirkon sisällä olevia hautapaikkoja. Aluksi ne olivat makavia kivipaaseja, joiden alle haudattiin, mutta muuttuivat sittemmin pystyviksi. Vanhoilla hautausmailla näkee

Kaikki alkaa luonnonkivilouhimolta. Kuvissa Tampereen Kovakiven louhimo.

edelleen korkeita pystykiviä, mutta niitä eivät nykyiset määräykset enää salli. Nykyisin käytetään pystykiviä, joiden mitat ovat keskimäärin 60 x 80 cm.

Useimmiten kivet ovat suorakaitteen muotoisia, mutta paljon näkee myös yläosastaan kaarevia kiviä. Tämän muodon sanotaan symboloivan ylösnousemista. Koska kivet nykyään muistuttavat toisiaan enemmän kuin ennen, puhutaan myös siitä, että hautausmaat ovat tylsiä. Se ei välttämättä pidä paikkaansa. Määräykset ovat yleensä enimmäismittoja, joista voi poiketa. Kivet voivat olla väriltään erilaisia. Kiven käsittely voi olla hyvin erilaista: hiottua, hakattua, lohkopintaista jne. Kirjaimet voidaan kaivertaa tai käyttää metallisia irtokirjaimia ja kivissä voi olla nykyisin myös lyhtyikkunoita ja erilaisia koristeita. Tähän kuitenkin tarvitaan osaavaa suunnittelijaa, jollainen löytyy Kiviteollisuusliiton jäsenliikkeestä.

Hautausmaiden määräyksiä perustellaan turvallisuudella, ulkonäöllä ja sillä, että hautaaminen ei saisi asettaa ihmisiä eriarvoiseen asemaan. Jumalan edessä kaikki ovat samantarvoisia. Toisaalta eriarvoistaminen on

historiasta tuttua. Arvokkaimpia hautapaikkoja olivat ne, jotka sijaitsivat lähimpänä kirkkoa ja valon puolella. Pohjoispuolelle haudattiin rikollisia ja muita alempiarvoisia.

Louhimolta veistämölle

Ennen lopullista sijoittamista omalle paikalleen, kivi on kulkenut monivaiheisen tien. Tavallaan kiven matka alkaa siitä, kun omainen tulee tilaamaan muistomerkkiä. Todellisuudessa häntä varten on olemassa valmis infrastruktuuri, joka on tehnyt valinnan mahdolliseksi. Sopivat kivet on jo valittu ja odottavat asiakasta. Usein lohokareet on jo valmiiksi irrotettu ja valmiit aihiot on kuljetettu veistämölle.

Kiven valinnassa on kyse vainajan ja omaisten tahdosta. Tämän viimeisen toiveen täyttävät kiviveistämöt, jotka tekevät toivotun kiven. Jos joskus on suunnitelmia piirrelty tupakkilaatikon kanteen, enää ei näin ole. Monilla kiviliikkeillä on kehittyneitä piirrosohjelmia, joiden avulla ostaja voi tietokoneruudulla nähdä kolmiulotteisen kuvan tulevasta kivistä.

Muutos vanhaan on monessa suhteessa tervetullut. Asiakas näkee, miltä

kivi oikeasti näyttää ja pystyy helpommin valitsemaan mieleisensä kiven. Hän näkee tekstien sijoitukset, koristeet, muodot ja työstötavat, eli kiven sellaisena kuin se on valmiina. Asiakas ei pety eikä hänen tarvitse jännittää. Tämä on kiviliikkeiden mukaan vähentänyt ratkaisevasti reklamaatioiden määrää.

Epäonnistunut hautakivi on ennen muuta omaisille raskas asia, mutta sillä on myös suuri taloudellinen merkitys. Jokainen turha työ lisää kustannuksia sekä ympäristörasitusta

Koneet tekevät kädet viimeistelevät

Kun suunnitelma on valmis, se siirretty veistämölle odottamaan sitä, että koneet ja ihmiskädet työstävät mallin mukaisen kiven. Veistämöllä on tätä varten odottamassa aihio, joka on sahattu lohoksesta louhimolta tuodusta lohokareesta. Materiaali tunnetaan ja sen tiedetään sopivan hyvin hautakiveksi. Kuten teollisuudessa yleensäkin, myös kivialalla näkyy tekninen kehitys ja automaation lisääntyminen, vaikka edelleen tehdään käsin ja perinteisin työkaluin.

Tietokoneohjatut CNC-koneet ovat

Muualle haudattujen muistomerkki. Suunnittelu ja toteutus Kaavin Kivi.

kalliita, joten etenkin pienemmät yritykset käyttävät lähinnä moderneja vaijerisahoja, joilla voidaan vähentää käsityön tarvetta ja tehdä vaativiaakin töitä, esimerkiksi lyhtyaukot. Totuus kuitenkin on, että hinnassa näkyy kaikki, mitä kivelle joudutaan tekemään. Sen vuoksi samankokoinen kivi voi maksaa 1 000:sta 3 000 euroon. Jos kivien reunat hakataan, tarvitaan suurempi aihio, koska tarvitaan työvälineet jne.

Lopuksi tulevat kiven tekstit, joilla myös on hintansa. Yleensä peruskirjaimet sisältyvät kiven hintaan, mutta metalliset irtokirjaimet nostavat hintaa, koska ne pitää lisäksi kiinnittää. Samoin hintaa nostavat kullatut kirjaimet, koska niissä käytetään aitoa lehtikultaa.

Kiviliikkeet tekevät myös paljon näkymätöntä työtä. Ne selvittävät hautausmaiden ohjeet, hyväksyttävät suunnitelmat hautausmailla, hakevat papereihin tarvittavat allekirjoitukset ja lopulta kuljettavat ja asentavat paikalle kiven paikoilleen.

Luontoa kunnioittaen

Suomessa luonnonkivialalla on noin 200 aktiivisesti toimivaa yritystä. Pääosa näistä on pieniä tai keskisuuria perheyriksii. Toimiala on merkittävä, koska luonnonkiveä myös viedään Suomesta noin 40 maahan. Viennin määrä oli vuonna 2014 yhteensä noin 340 000 tonnia eli kuusinkertainen tuonnin määrään verrattuna.

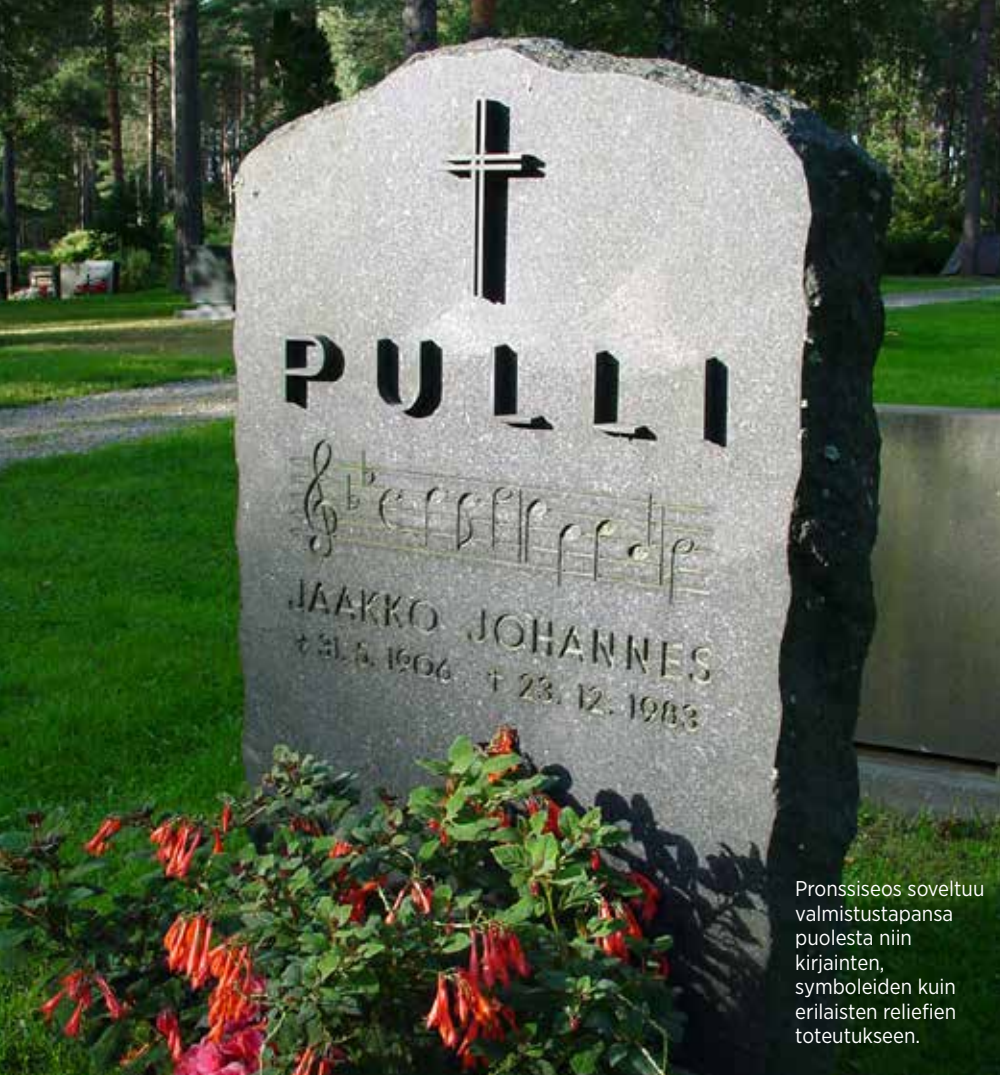
Kiviala on myös laajasti sitoutunut ympäristöarvoja kunnioittavaan toimintaan. Kivilouhimolla torjutaan melua ja tärinää, hallitaan pölyä, käsitellään kuivatusvedet hallitusti, kuten myös sivukivet ja jätteet. Talvivaaran ympäristöongelmista puhutaan ja pelätään, mutta kivilouhimot ovat eri asia.

Jo vuodesta 1982 lähtien ovat louhimot esimerkiksi noudattaneet maa-aineslain mukaista vakuusmaksua. Se tarkoittaa maksua, jonka yritys maksaa kunnalle jo ennen louhinnan aloittamista. Maksulla katetaan toiminnan lopettamisen jälkeinen maisemointi siinä tapauksessa, että yritys on mennyt konkurssiin.

Koko toimintaa on monipuolisesti kehitetty yhteistyössä lupaviranomaisen ja Suomen Ympäristökeskuksen kanssa, jotta kiven käyttö olisi jatkosakin kestävää Suomessa. Osoituksena tästä on esimerkiksi Geologian tutkimuskeskuksen, Kiviteollisuusliitto ry:n ja Suomen ympäristökeskuksen tekemä selvitys luonnonkivituotannon parhaista ympäristökäytännöistä.

Hautakivien valmistus kuluttaa energiaa niin kuin kaikki teollinen toiminta. Ruotsissa tehdyn tutkimuksen (L. Kristensen, Sveriges Lantbruksuniversitetet, 2010) mukaan Kiinassa valmistetun hautakiven valmistukseen ja Ruotsiin kuljetukseen käytetyn energian määrä on nelinkertainen Ruotsissa valmistettuun kiveen verrattuna. Tuloksen voi hyvin olettaa pätevän myös Suomessa.

Suomessa valmistetaan myös kivityöstökoneita. Suomalainen kivimies onkin todella tarkka työn jäljestä ja ylpeä laadusta. Koneen pitää toimia ja tehdä laadukasta jälkeä, sillä huonoja tuotteita eivät kivimiehet hyväksy. ●

Pronssiseos soveltuu valmistustapansa puolesta niin kirjainten, symboleiden kuin erilaisten reliefien toteutukseen.

Pronssikoriste täydentää

Pronssista valmistetuilla tuotteilla voidaan täydentää hautakiven muotoa, väriä ja sen välittämää tietoa. Pronssiseos on luonnonkiven ohella klassinen ja ajaton materiaali. Hautamuistomerkeissä materiaalit täydentävät toisiaan sekä ulkonäkönsä että ominaisuuksiensa puolesta.

– Valetut tuotteet viimeistelevät hautakiven ilmeen tyylikkäästi. Pronssiseos soveltuu valmistustapansa puolesta niin kirjainten, symboleiden kuin erilaisten reliefien toteutukseen. Materiaalin ominaisuuksien vuoksi tuotteen pinta patinoituu kauniisti tummuksen hautamuistomerkin arvokkuudelle sopivalla tavalla, sanoo pronssituotteisiin erikoistuneen M.J. Paasikivi Oy:n myyntipäällikkö **Nina Reko**.

Pronssiseoksesta valmistetut tuotteet ovat nykyisin varsin yleinen täydentävä elementti hautamuistomerkeissä. Perinteisimmillään sukunimen kirjaimet ja risti tai jokin muu koriste ovat täydentäneet hautakiven tekstitystä ja koristelua. Luonto- ja hengelliset aiheet, kuten linnut, kukat ja enkelit ovat suosittuja symboliaihteita. Kiinnostus harrastukseen tai ammattiin liittyviin sekä muihin henkilökohtaisiin tunnuksiin on lisääntymässä.

Pintakäsittelyvaihtoehdoilla pronssituotteisiin saadaan yksilöllisiä ratkaisuja, jotka entisestään lisäävät hautakiven persoonallisuutta ja monimuotoisuutta.

Hautakiveen liitettävät lyhtykenteet ovat vakiintuneet osaksi hautamuistomerkkejä luoden kynttilänvalollaan lämmintä tunnelmaa hautausmaille. Lyhtykehysten ansiosta omaisilla on myös haudalla pysyvä paikka, johon kynttilän voi tuoda ja siten muistaa rakkaita läheisiä, Nina Reko sanoo.

Kiviala antaa työtä nuorille

Luonnonkiviteollisuus tarjoaa motivoituneille nuorille monenlaisia työmahdollisuuksia. Onneksi meillä on myös oppilaitoksia, jotka antavat kivialan koulutusta. Työmahdollisuuksia on kiven louhinnassa, jalostuksessa ja asennuksessa.

Kivialan toisen asteen perustutkinto on kivirakentajan tutkinto. Tutkinnon suorittaneet sijoittuvat erilaisiin kivirakennustehtäviin; usein kivitöiden asennukseen. Kivialalle voi haakeutua myös ammattitutkinnon suorittamalla. Kivimiehen ammattitutkinnon voi mainiosti suorittaa myös oppisopimuskoulutuksena.

Hautakiviä valmistavissa yrityksissä tarvitaan kivityöstön osaajia. Sastamalassa sijaitsevassa Vammalan ammattikoulussa painotetaan jalostuspuolen koulutusta. Koulutuksen alussa tutustutaan myös asennukseen ja louhintaan, jotta kaikilla olisi riittävä perustietämys ja käsitteistö kivialan asioista.

Perusosaamisjakson jälkeen koulutus etenee henkilökohtaisesti tehdyn suunnitelman mukaisesti jalostuksen

osa-alueille. Hautakivien valmistuksen opetuksessa painotetaan kaivertamista, piirtämistä sekä käsin että perusohjelmistojen avulla, hiontaa käsihiomakoneilla sekä tasohiontaa, sahausta eri välineillä sekä erikoistyöstöjä kuten lohkontaa, porausta ja kiilausta sekä ristipäähakkausta. Uusimpana alueena on CNC-perustietämyksen kouluttaminen, missä pääpaino on G-koodin opiskelussa.

Oppisopimuskoulutuksessa yrityslähtöisyys koulutuksen sisällöissä on pitkälle vietyä. Yrittäjyyskin on ollut koulutuksessa mukana jo useamman vuoden ajan.

Kivikouluista valmistuneet ovat työllistyneet hyvin. Yritykset arvostavat koulutusta. Koulutus antaa perusvalmiudet; ammattilaiseksi kehityt sitten työn kautta. Hautamuistomerkkien valmistaminen on vaativaa; kivialan yrityksissä työskentelee tavanomaisten hautakivien ohella tunnettujen taiteilijoiden suunnittelempia veistoksia.

Kiviteollisuusliiton jäsenyritykset ovat luotettavia ja noudattavat hyvää kauppatapaa. Hautakiven hankinta on ainutlaatuinen tapahtuma. Hautakiviliikkeeltä edellytetään niin markkinoinnissa kuin itse kaupanteossa omaisten surun ymmärtämistä. Kiviteollisuusliiton jäsenyritykset noudattavat kuluttaja-asiamiehen kanssa sovittuja markkinointiohjeita ja liiton laatimia yleisiä toimitusehtoja sekä kauppataba-ohjeita. Tämän julkaisun toteutuksen ovat mahdollistaneet seuraavat yritykset:

Kaavin Kivi Oy

Kivilähde
Kirjekuorentie 6, 73600 Kaavi
Puh. 017-6880100
Fax 017-6880112
e-mail: marita.mielonen@kaavinkivi.fi
www.kaavinkivi.fi

Keikyän Kivi Oy

Vammaksentie 1, 38210 Sastamala
Puh. 03-5131208
Fax 03-5131108
e-mail: kivi@muistoksi.fi
www.keikyankivi.fi

KIVIKOKKO Oy

Mentulantie 17, 53400 Lappeenranta
Puh. 0400 9090 8
Fax 05-4581942
e-mail: kivikokko@hautakivi.com
www.hautakivi.com

Kiviveistämö Berglöf Oy

Pienteollisuustie 19, 06450 Porvoo
Puh. 019-580200
e-mail: myynti@hautakivi.net
www.hautakivi.net

Kiviveistämö Levander Oy

Pihlajamäentie 32 A, 00710 Helsinki
Puh. 09-3876 284
Fax 09-3871 541
e-mail: kivi.levander@kivilevander.fi
www.kivilevander.fi

Koilliskivi

Teollisuustie 8, 93100 Pudasjärvi
Puh. 0400 891 974
e-mail: info@koilliskivi.fi
www.koilliskivi.fi

Loimaan Kivi Oy

Palininkatu 2, 32200 Loimaa
Puh. 02 07909200
Fax 02 07909210
e-mail: kivi@loimaankivi.fi
www.loimaankivi.fi

M.J. Paasikivi Oy

Ilmarisentie 12, 15200 Lahti
Puh. 03 8737 300
Fax 03 8737370
e-mail: jaakko.tamminen@paasikivi.fi,
nina.reko@paasikivi.fi
www.paasikivi.fi

Nivalan Kivi Oy

Järvikyläntie 182, 85500 Nivala
Puh. 08-4459800
Fax 010 7520031
e-mail: myynti@nivalankivi.com
www.nivalankivi.com

Polar Granit Oy

Vespuolentie 73, 41800 Korpilahti
Puh. 014-821 234
Fax 014-821 233
e-mail: myynti@polargranit.fi
www.polargranit.fi

Rouhaisen Kivi Oy

Joentaustantie 13 & 24, 23100 Mynämäki
Puh. 02-4308116
e-mail: toimisto@rouhaisenkivi.com
www.rouhaisenkivi.com

Suomen Kivivalmiste Oy

Petjävedentie 3, 41800 Korpilahti
Puh. 014-821350
Fax 014-821650
e-mail: kivi@suomenkivivalmiste.fi
www.suomenkivivalmiste.fi

Tilakivi Kaaja

Kirkonkulma 1, 37100 Nokia
Puh. 050-3666789
Fax 03- 3414451
e-mail: vesa.kaaja@tilakivi.com

Vientikivi Oy Finland

Pähkinäkuja 6, 27430 Panelia
Puh. 02-5316100
Fax 02-5316150
e-mail: info@vientikivi.com
www.vientikivi.com

Vikmanin Kivi Oy

Tanulantie 21, 48720 Kotka
Puh. 05 - 22 00 220
Fax 05-2200221
e-mail: vikman@vikmaninkivi.fi
www.vikmaninkivi.fi

Ylämaan Graniitti Oy

Vaalimaantie 3570, 54410 Ylämaa
Puh. 05-6219200
Fax 05-6219224
e-mail: info@ylamaangraniitti.fi
www.ylamaangraniitti.fi